

היום נלמד בעזרת ה':

מנחות דף סג

משנה: האומר הרי עלי במחבת, לא יביא במרחשת: האומר 'הרי עלי מנחה שנעשית במחבת', לא יביא מנחת שנעשית במרחשת.

ר' חנינא בן גמליאל אומר מרחשת עמוקה ומעשיה רוחשין (רכין), מחבת צפה ומעשיה קשין: 'מנחת מרחשת' נעשית בכלי עמוק, והשמן מרוכז במקום אחד, וכשנוגעים במנחה שבתוכה השמן נע ונד, והמנחה שנעשית בתוכה רכה. 'מנחת מחבת' נעשית בכלי שאינו עמוק, והשמן מתפזר בתחתית הכלי, ולכן המנחה שנעשית בתוכה קשה.

גמרא: מאי טעמא דרבי יוסי: שמרחשת יש לה כיסוי ומחבת אין לה כיסוי.

אילימא: אי אפשר לומר שהוא למד זאת ממשמעותה של 'מרחשת', שמשמע שהיא באה לכפר על רחשי הלב, דהיינו על הרהורי עבירה של הלב שהוא דבר מכוסה, וכפי שנאמר "רָחַשׁ לְבִי דָבָר טוֹב", ולכן גם המרחשת מכוסה. ומנחת מחבת היא מנחה שבאה לכפר על מחבואי הפה, כגון על רכילות, וכפי שרגילים האנשים לומר על דיבור האדם 'מנבב נבוחי', והיא נקראת מחבת כיון שהיא גלויה כשם שפיו של האדם גלוי. זה אי אפשר לומר!

אימא איפכא: שאם כן נאמר להיפך: מחבת היא מכוסה, לפי שמשמעותה שהיא באה על מחבואי הלב, וכפי שנאמר "לְמָה נִחְבְּאתָ לְבָרַח", דהיינו למה טמנת והעלמת את עצמך, בדומה ללב שהוא חבוי וטמון. ומרחשת באה על רחישת וכפי שרגילים האנשים לומר 'הוה מרחשן שיפתותיה' (= היו שפתותיו מרחשות), ורחש השפתיים הוא דבר גלוי, ואם כן המרחשת היא גלויה.

אלא גמרא גמירי לה: אלא כך קיבל רבי יוסי מרבתי.

*

למדנו במשנה - רבי חנינא בן גמליאל אומר כו':

מרחשת עמוקה, שנאמר "וְכָל נַעֲשֶׂה בְּמִרְחֶשֶׁת", משמע בתוכה, לפי שיש לה תוך. מחבת צפה, שנאמר "וְעַל מַחְבֵּת", משמע עליה ולא בתוכה, לפי שאין לה תוך.

*

תנו רבנן, בית שמאי אומרים, האומר 'הרי עלי מרחשת': כלומר שלא אמר 'במרחשת', שאז היתה משמעות דבריו מנחה העשויה במרחשת, יהא מונח נדרו עד שיבוא אליהו, ויפשוט לנו מהי המשמעות של 'מרחשת'.

הגמ' מבארת את טעמם של בית שמאי:

מספקא להו: בית שמאי מסתפקים האם מנחת מרחשת ומחבת נקראו על שם הכלי בו הם נעשות, שיש כלי ששמו 'מחבת' ויש כלי ששמו 'מרחשת', ומנחת המחבת נקראת על שם הכלי שנעשית בו, ומנחת המרחשת נקראת גם היא על שם הכלי שנעשית בו. או שהם נקראו על שם מעשיהן, שמנחת המרחשת מעשיה רוחשים ורכים, ומנחת המחבת מעשיה צפים וקשים. כי אם נאמר שמנחת מרחשת נקראת על שם הכלי, הרי רק אם הוא אמר 'הרי עלי מנחת מרחשת' או 'הרי עלי במרחשת' הוא חייב להביא מנחת מרחשת, אבל אם הוא אמר 'הרי עלי מרחשת', משמעות דבריו היא שנדר להביא כלי שרת ששמו 'מרחשת'. אבל אם נאמר שמנחת מרחשת נקראת על שם שמעשיה רוחשים, אם כן האומר 'הרי עלי מרחשת' משמעות דבריו להביא מנחת מרחשת שמעשיה רוחשים. וכיון שיש בזה ספק לכן יהא מונח נדרו עד שיבוא אליהו.

ובית הלל אומרים: היא נקראת מנחת מרחשת על שם הכלי, כי במקדש היה כלי ששמו 'מרחשת', והוא דומה למחבת שלנו, וכשבצק מונח בתוכו הוא דומה כמין תפוחי הברתים (= שם מקום) וכמין בלוטי היוונים (= מין פרי), לפי שהיו בדופן התחתונה של הכלי גומות, והבצק היה נכנס באותן הגומות והיתה לו צורה כמין תפוחי הברתים ובלוטי היוונים.

ואומר: וכן משמע מהפסוק "וְכָל נַעֲשֶׂה בְּמִרְחֶשֶׁת וְעַל מַחְבֵּת", שמכך שהפסוק שינה את הלשון בין מרחשת למחבת, שלגבי במרחשת נאמר "בְּמִרְחֶשֶׁת" ולגבי

במחבת נאמר "וְעַל מַחְבֵּת", ולא נאמר "וכל נעשה מרחשת או מחבת", נמצא שהם נקראו על שם הכלי ולא על שם מעשיהן, ולכך נאמר "בְּמַרְחֶשֶׁת" דהיינו בתוך כלי עמוק, "וְעַל מַחְבֵּת" דהיינו על כלי שטוח.

משנה: האומר 'הרי עלי בתנור' לא יביא מאפה כופח (= מין תנור קטן שיש בו מקום שפיתת קדירה אחת), ולא יביא מאפה שנעשה על רעפים (= שאפה על רעפים רותחות), ומאפה יורות הערביים (= יורות של אותו מקום, ומסיקים אותם ואופים בהם חלות), ר' יהודה אומר רצה מביא מאפה כופח לפי שכופח הוא מין תנור.

האומר 'הרי עלי מנחת מאפה', לא יביא מחצה חלות ומחצה ריקין, אלא יביא הכל (= עשר) או חלות או ריקין.

רבי שמעון מתיר להביא מחצה חלות ומחצה ריקין מפני שהוא קרבן אחד: ששניהם כתובים במנחה אחת.

נמרא: תנו רבנן: נאמר בתורה "מֵאֶפֶה תנור" ולא מאפה כופח...

רבי יהודה אומר: נאמר בתורה פעמיים "תנור" ללמדנו שאף מעשה כופח נקרא מאפה תנור.

רבי שמעון אומר: נאמר בתורה פעמיים "תנור" ללמדנו שתהיה אפייתן בתנור, וגם שהתנור מקדשן ואין כלי שרת מקדשן.

שאלה: ומי אית ליה לרבי שמעון האי סברא? שהתנור מקדש.

והתנן: רבי שמעון אומר, לעולם הוי רגיל לומר, שתי הלחם ולחם הפנים אפילו לאחר שנאפו עדיין לא התקדשו בקדושת כלי שרת להפסל ביוצא, ולכן הן כשרות כשהן נמצאות בעזרה, והן כשרות אפילו כשהן נמצאות מחוץ לעזרה בבית פאגי (= חומה שהיתה מחוץ לעזרה). נמצא התנור לא מקדשן, שאם התנור היה מקדשן היו נפסלות ביוצא.

תשובה: אמר רבא: צריך לומר בדעת רבי שמעון שהפעם השניה שנאמר "תנור" באה ללמד אותנו, שכשהוא מקדיש את הסולת למנחה עליו לומר שהוא מקדיש אותה על מנת שתאיפה בתנור.

*

למדנו במשנה - הרי עלי מנחת מאפה לא יביא מחצה [וכו']: לא יביא מחצה חלות ומחצה ריקין. רבי שמעון מתיר מפני שהוא קרבן אחד.

תנו רבנן "וכי תקריב" כשתקריב לעשות דבר רשות קרבן מנחה: נאמר "וכי תקרב קרבן מנחה מאפה תנור, סלת חלות מצת כלולת בשמן וריקני מצות משחים בשמן" מהמילים "וכי תקריב" לומדים שזו מנחת רשות שרק אם תרצה להתנדב תביא אותה.

אמר רבי יהודה - מנין לאומר 'הרי עלי מנחת מאפה' שלא יביא מחצה חלות ומחצה ריקין? תלמוד לומר "קרבן מנחה" קרבן אחד אמרתי לך ולא שניים ושלושה קרבנות: ולכן אל תביא שני סוגים של קרבן, אלא רק סוג אחד, או חלות או ריקין.

אמר לו רבי שמעון: וכי נאמר "קרבן קרבן" שני פעמים? שאז היה משמע שהחלות והריקנים הם שני קרבנות שונים. הרי נאמר "קרבן" פעם אחת, ובכל אופן נאמר בקרבן הזה גם חלות וגם ריקין, בהכרח ששניהם נקראים קרבן אחד.

ולכן הרוצה להביא חלות מביא חלות, והרוצה להביא ריקין מביא ריקין. והרוצה להביא מחצה חלות ומחצה ריקין מביא חצי חצי, 'ובוללן' דהיינו לאחר האפייה חותכים את החלות והריקנים ומפררים אותם לפירורים, ואז הוא מערבב את הפירורים וכולל אותם בשמן, ועושה קמיצה משניהם ביחד. ואם קמץ ועלה בידו מסוג אחד על שני הסוגים, יצא.

רבי יוסי ב"ר יהודה אומר: הוא סובר כמו אבא שלו רבי יהודה, והוא מביא מקור אחר (ולהלן תתבאר הנפק"מ בינו לאביו). המקור הוא מהפסוקים המדברים על חמשת המנחות; מאפה תנור, מרחשת, מחבת, כלולה בשמן, וחריבה. **וְכָל מִנְחָה אֲשֶׁר תֹּאֲפֶה בְּתַנּוּר וְכָל נֶעֱשָׂה בְּמִרְחֶשֶׁת וְעַל מַחְבֵּת לַכֹּהֵן הַמִּקְרִיב אֹתָהּ לֹא תִהְיֶה : וְכָל מִנְחָה כְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן וְחֻרְבָּה לְכָל בְּנֵי אֶהֱרָן תִּהְיֶה אִישׁ כְּאָחִיו.** ישנה חלוקה בין המנחות במילה "וכל". חלוקה ראשונה למאפה תנור, חלוקה שניה למחבת ומרחשת, חלוקה שלישית לכלולה וחריבה.

כמו שבחלוקה השניה והשלישית שנאמר בהם "וכל", יש שני מינים שונים (מרחשת ומחבת, ובלולה וחריבה), כך בחלוקה הראשונה שנאמר בה "וכל" יש שני מינים שונים דהיינו חלות ורקיקין. וכמו שבחלוקה הראשונה והשניה אם הביא חצי ממין זה וחצי ממין זה לא יצא, כך גם בחלוקה הראשונה אם הביא חצי חלות וחצי רקיקין לא יצא.

עד כאן הברייתא.

קושיא: ורבי יהודה, שפיר קאמר ר' שמעון: ומה יענה רבי יהודה על דבריו? תירוץ: אמר לך - **כיון דכתיב בשמן בשמן כמאן דכתיב קרבן קרבן דמי:** במאפה תנור נאמר "סלת חלות מצת בלולת בשמן, ורקיקי מצות משחים בשמן". המילים "בשמן" מפרידות את החלות והרקיקים לשני סוגים, והרי זה כאילו כתוב "קרבן" בכל אחת מהן. **ורבי שמעון:** רבי שמעון משיב על דברי רבי יהודה, אם לא היה כתוב "בשמן" "בשמן" היינו חושבים שצריך להביא מנחת מאפה תנור דווקא מחצה חלות ומחצה רקיקין, ואי אפשר להביא חלות בלבד או רקיקין בלבד. קמ"ל "בשמן" בכל אחד מהם, להפריד ביניהם וללמד שניתן להביא כל אחד בפני עצמו (או שניהם ביחד).

קושיא: רבי יוסי בר' יהודה היינו אבוה: מה ההבדל בינו לבין אביו רבי יהודה?

תירוץ: איכא בינייהו דאי עבד: ההבדל ביניהם מה הדין אם עבר והביא חצי חלות חצי רקיקין. לדעת רבי יהודה בדיעבד כשר. אבל לדעת רבי יוסי ב"ר יהודה גם בדיעבד פסול, בגלל שלומדים מאפה תנור מבלולה וחריבה, כמו שאם עירבב את בלולה וחריבה אפילו בדיעבד פסול (כי על מנחה חריבה נאמר "לא ישים עליה שמן"), כך גם אם עירבב את חלות ורקיקין פסול.

👉 **הדרן עלך כל המנחות**

📖 **המשנה עוסקת בקרבן מנחת העומר, שהיה בא משעורים שקצרו אותם בליל שישה עשר בניסן, ומהם הביאו מנחת סולת למחרת. אם שישה עשר בניסן חל בשבת, הבאת המנחה דוחה שבת, ולכן מותר לקצור את העומר בליל שבת.**

פרק שישי. משנה: רבי ישמעאל אומר: בשבת היו קוצרים רק שלש סאים, ומנפים אותם היטב עד שמוציאים מהם עישרון מובחר. וכיום חול היו קוצרים חמש סאים,

ומוציאים מכל סאה מעט סולת דק היוצא בראשונה שהוא המובחר, וביחד היו מוציאים מהם עישרון.

וחכמים אומרים אחד שבת ואחד חול משלש היה בא.

רבי חנינא סגן הכהנים אומר: בשבת היו קוצרים על ידי אדם יחיד ובמגל אחד ובקופה אחת. אבל ביום חול היו קוצרים על ידי שלשה אנשים בשלש קופות ושלש מגלות. וזאת כדי לפרסם את הדבר שמביאים את העומר בטז' בניסן, שלא כמו הצדוקים שהיו אומרים שמביאים את העומר ביום ראשון בשבוע.

וחכמים אומרים אחד שבת ואחד חול בשלשה בשלש קופות ובשלש מגלות:

גמרא: קושיא: בשלמא רבנן: שיטתם מובנת. כי הם סוברים שמשלוש סאים מוציאים עישרון מובחר, ולכן אין הבדל בין בחול לשבת. אבל שיטת רבי ישמעאל אינה מובנת. כי אם הוא סובר שעשרון מובחר יוצא רק מחמש סאין, אם כן אפילו בשבת נקצור חמש סאין, שהרי מנחת העומר דוחה שבת. ואם הוא סובר שניתן להוציא עישרון מובחר משלוש סאין ולכן בשבת קוצרים רק שלוש סאין, אם כן אפילו בחול נקצור רק שלוש!

תירוץ: אמר רבא: ר' ישמעאל סובר שעישרון מובחר בלא טירחא של ניפוי מרובה יוצא מחמש סאין, שלוקחים מכל אחת את הסולת היוצאת ראשונה. אבל עם טירחא של ניפוי מרובה, הוא יוצא משלוש סאין. ולכן ביום חול מוציאים את העישרון מחמש סאין, כי זו הסולת המשובחת ביותר. אבל בשבת מוטב לנו שירכה במלאכה אחת של 'מרקד' לנפות את הקמח פעמים רבות עד שיוציא משלוש סאין עישרון סולת, ולא ירבה במלאכות הרבה של קוצר זורה בורר טוחן מרקד בשני הסאין הנוספים.

*

אמר רבה: ר' ישמעאל במשנתנו, ור' ישמעאל בנו של ר' יוחנן בן ברוקה (המובא במסכת שבת), אמרו את אותו עיקרון. ורבה מביא את דברי רבי ישמעאל בנו של ריב"ב.

דתינא ארבעה עשר שחל להיות בשבת: בערב פסח שחל בשבת, צריך להפשיט את הפסח לאחר השחיטה כדי להוציא את האימורים ולהקטיר אותם על המזבח.

לדעת רבי ישמעאל בנו של ריב"ב מפשיט את הפסח רק עד החזה ומוציא את האימורים. לדעת חכמים מפשיט את כולו כמו ביום חול.

מי לא אמר ר' ישמעאל וכו': ורבה מבאר - האם רבי ישמעאל בנו של ריב"ב לא ביאר את שיטתו, שכל מקום שאפשר בלי טרחה, לא טרחין בשבת. ואם כן זה תואם לשיטת רבי ישמעאל כאן הסובר שכיון שאפשר להוציא משלוש סאין עישרון, לא טרחין בשבת לקצור חמש.

דחייה: ממאי? דלמא עד כאן לא קאמר ר' ישמעאל: יתכן ורבי ישמעאל לא מסכים עם רבי ישמעאל בנו של ריב"ב. כי דוקא לגבי עומר שאין בזה זיון קדשים להוציא עישרון משלוש, הוא סובר שלא טורחים להוציא אותו מחמש. אבל לגבי הפשטת קרבן פסח, שיש בזיון קדשים להפשיט רק חצי מהקרבן ולהשאיר אותו כך כמו 'נבלה' עד מוצ"ש, הוא יסבור כרבנן שמפשיטים את כל הקרבן.

אי נמי: ויתכן שרבי ישמעאל בנו של ריב"ב לא מסכים עם רבי ישמעאל. כי דוקא לגבי הפשטה הוא סובר שמספיק להפשיט חצי, כי בכך נעשית העבודה לצורך גבוה (של הוצאת האימורים והקטרתם) כהלכתה, ולא צריך לחלל שבת סתם להפשיט את כל הבהמה. אבל כאן לגבי עומר שמשלוש סאין לא יוצא עישרון משובח, אם כן צריך לחלל שבת להוציא את העישרון מחמש סאין כדעת רבנן.